

OULUN KOKOUMUKSEN NAISTEN TOIMINTAA 1924-1965

(Pidetty 40-vuotisjuhlassa 21/2 1965)

Esittäjä: Rachel Turunen, leht.

Oulun Kokoomuksen Naiset, jonka virallista 40-vuotisjuhlaa tänään vietämme, on Kansallisen Kokoomuspuolueen vanhimpia naisyhdistyksiä. Sen syntysanat lausuttiin ja sen toiminta alkoi varsinaisesti jo keväällä 1924. Silloin oli sanomalehti Kaiussa olevalla ilmoituksella kutsuttu Oulun lyseolle toukokuun 16. päiväksi, vapausotamme päättymisen kuudenneksi vuosipäiväksi, kokoomuspuolueeseen lukeutuvia naisia keskustelemaan oman naisjärjestön perustamisesta.

Toukokuun 18. päivän Kaiun numerossa saammekin sitten tarkan selostuksen kokouksesta ja sen tuloksista. Otsikkona oli: "Oulun Kokoomuksen Naiset", (Kaiku 18/51924) Uusi paikallisosasto perustettu. (16/5 1924 on siis yhdistyksemme varsinainen perustamispäivä). Esitän tässä kokonaisuudessaan sanomalehtiselostuksen yhdistyksemme perustavasta kokouksesta:

" Kokoomuspuolueeseen ~~kuuluvien~~ lukeutuvien naisten kokous, josta aikaisemmin oli ~~tässä~~ lehdessä ilmoitettu, pidettiin suomalaisella lyseolla viime perjantain t.k. 16 p:nä klo 7. i.p. Kokouksen avasi kauppaneuvoksetar Maikki J. Santaholma, joka valituin sanoin puhui päivän merkityksestä vapaustaistelun päättymisen vuosipäivänä ja Suomen lipun juhlapäivänä, muistuttaen mieliin tämän päivän tunnelmaa kuusi vuotta sitten sekä viitaten siihen velvoitukseen, minkä tämä juhlapäivä asettaa jokaiselle isänmaan onnesta huolehtivalle henkilölle. - Tämän ~~k~~ jälkeen herätettiin kysymys erikoisen paikallisen naisjärjestön perustamisesta, joka järjestö tulisi toimimaan Kokoomuksen Naisvaliokuntaan kuuluvana, niiden päämäärien saavuttamiseksi ja niiden ohjesääntöjen mukaisesti, jotka mainittu valiokunta on toiminnalleen asettanut. Keskustelun ~~tu~~ tuloksena oli yksimielinen päätös kysymyksessä olevan järjestön perustamisesta nimellä "Oulun Kokoomuksen Naiset". - Johtokuntaan tulivat valituiksi varsinaisiksi jäseniksi: kauppaneuvoksetar Maikki J. Santaholma puheenjohtajana, insinöörinrouva Aina Santaholma varapuheenjohtajana, rouva Maria Illikainen sekä maisterit Ebba Rosendal ja Aura Parvela (ainoa elossa oleva 1965). Varajäseniksi: rouva Aili Paasikangas sihteerinä ja rouva Nanni Helanen rahastonhoitajana."

Oulun Kokoomuksen Naisten virallinen rekisteröinti tapahtui vasta seuraavan vuoden (1925) helmikuussa, , mistä johtuukin, että tätä 40-vuotisjuhlaakin nyt vasta vietetään.

Vasta perustetulla Oulun Kok. Naisilla oli jo syntyessään vanhat, syvät perinteet. Se jatkoi tavallaan jo sortovuosina ja naisten äänioikeustaistelun aikoina kaupungissamme toimineen "Nuijan Naisten" toimintaa. Oulun Kok. Naisten haltuun jäivätkin "Nuijan Naisten" lakattua yhdistyksen pöytäkirjat vuosittamme ensimmäiseltä vuosikymmeneltä. Selaillessa näitä vanhoja pöytäkirjoja, saattoi todeta, miten kaupunkimme naiset suomalaisen sivistyneistön piirissä

jo silloin aktiivisesti ottivat osaa miesten poliittisiin harrastuksiin ja olivat mukana naisten yhetisessä äänioikeustaistelussa, asettaen maamme ensimmäisissä eduskuntavaaleissa v. 1907 omaksi naisehdokkaakseen kansakoulunopettaja Anna Turkanheimon (Durchman) Oulujoelaa.

Päämääräkseen Oulun Kokoomuksen Naiset alusta alkaen asettivat varsinaisen poliittisen toimintansa rinnalle vakaan isänmaallisen ajattelutavan herättämisen naisten keskuudessa, mihin heitä vastakäydyin vapaussodan muistotkin jo velvoitti. Paitsi tätä, niin sanoakseni, aatteellispoliittista linjaa, Oulun Kok. Naiset liittivät läheisesti toimintaansa myös sosiaalisen ja osittain myös kulttuuritoiminnan, mikä vastaavalla miesten järjestöllä ei koskaan ole kuulunut ohjelmaan. Näiden suuntaviivojen mukana onkin sitten Oulun Kok. Naisten toiminta kuluneiden 4 vuosikymmenen aikana suoraviivaisesti jatkunut ja kehittynyt kunkin hetken ja ajankohdan vaatimukset huomioonottaen. - Neljä vuosikymmentä käsittävään ajanjaksoon sisältyy paljon hyvinkin erilaatuista toimintaa, varsinkin kun tarkastelemme tätä toimintaa sitä taustaa vastaa, minkä isänmaamme vaiheet tänä aikana ovat sille muodostaneet.

Oulun Kok. Naisten ensimmäiseltä 10-vuotiskaudelta on säilynyt jäljennös vuonna 1934 laaditusta 10-vuotiskertomuksesta, josta tarkkaan ja täsmällisesti käy selville yhdistyksen toiminta sen alkuvuosikymmenellä. - Viime sotamme pahimmillaan riehuessa vuonna 1944 oli Oulun Kok. Naisten vuosikokous kutsuttu koolle helmikuun 21. päiväksi klo 7 illalla, siis tänään päivälleen 21 vuotta sitten, silloisen puheenjohtajan (leht. Rachel Turunen) Sepänkatu 10, jossa kaikki Oulun Kok. Naisten vuosikertomukset, pöytäkirjat ja muut asiapaperit olivat säilyneet. Tätä helmikuun 21. päiväksi kokoonkutsuttua vuosikokousta ei kuitenkaan ehditty pitää, sillä ennen klo 7 alkoivat hälytyssireenit ulvoa ja heti sen jälkeen pommit räjähdellä ja tulipalot roihuta ympäri kaupunkia. Tässä tulipalossa tuhoutuikin sitten Oulun Kok. Naisten koko siihenastinen arkisto, 20 vuoden ajalta. Tästä syystä puuttuvat valitettavasti kaikki täsmällisesti muistiinmerkityt tiedot yhdistyksen toiminnasta vuosien 1934-1944 väliseltä ajalta. -Kuten jo edellä mainitsin on yhdistyksen 10-vuotiskertomuksen jäljennös, joka aikanaan oli lähetetty Kokoomuksen Naisten Liitolle, saatu myöhemmin yhdistyksen haltuun. - Oulun Kokoomuksen Naisten toiminta vuosilta 1934-1944 on siis kokonaan muistitiedon varassa. (Olisin hyvin kiitollinen, jos jotkut läsnäolevista, jotka ovat olleet mukana yhdistyksemme toiminnassa, voisivat antaa joitakin lisätietoja tai mahdollisesti tehdä joitakin oikaisuja tähän esitykseeni.)

Kuten tämän esitykseni alussa jo mainitsin Oulun Kok. Naisten ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin kauppaneuvoksetar Maikki J. Santaholma (Juhanin Maikki, piispa Mannermaan sisar), joka pitkänä, 8 vuotta kestäneenä puheenjohtajakautenaan yhdessä johtokunnan kanssa laski perustan yhdistyksemme toiminnalle. Senjälkeen ovat puheenjohtajina toimineet rouvat Aina Santaholma, Aini Kivekäs, Inga Santaholma, Maikki S. Santaholma (Siivertin Maikki), lehtori Rachel Turunen v:sta 1940 - 1961, maist. Irja Itkonen 1961 - 1964.

Muista yhdistyksen toimihenkilöistä ja pitkäaikaisista johtokunnan jäsenistä mainittakoon rouva Nanny Helanen, joka yhdistyksen perustamisesta lähtien lähes parinkymmenen vuoden ajan toimi rahastonhoitajana ja rouva Anni Tolvanen, joka myöskin Oulun Kok. Naisten alkuajoilta asti melkein 20 vuotta kuului johtokuntaan toimien joitakin vuosia sihteerinä sekä rouvat Jenny Paulaharju, Tyyne Voutilainen ja Jenni Ahmavaara, molemmat viimeainitut sihteerinä ja rouva Kaarina Pajumaa rahastonhoitajana. Kok. Naisten kultainen ansiomerkki on tähän mennessä myönnetty laamannin rouva Jenni Ahmavaaralle ja leht. Rachel Turuselle.

Koko 40-vuotisen toimintansa aikana on Oulun Kok. Naisilla jatkuvasti ollut yksi tai useampia edustajia Oulun kaupunginvaltuustossa. Ensimmäisenä edustajana mainittakoon rouva Maikki J. Santaholma ja hänen jälkeensä muina pitempikäisinä valtuustonjäseninä: Ebba Rosendahl, Maikki S. Santaholma, Liisa Markus, Aura Parvela, Sylvi Montonen, Lahja Järvinen, Rachel Turunen, ~~XX~~ Anna Leinonen, Sanni Karjalainen, Irja Itkonen, joista kolme viimeainittua ovat yhä edelleen jäseninä nykyisessä kaupunginvaltuustossa. Niinikään on K.naisia säännöllisesti myös kuulunut kaupungin eri lautakuntiin.

Kaikissa maamme valtiollisissa vaaleissa (yhtä lukuunottamatta) sekä presidentin valitsijamiesvaaleissa Oulun Kok. Naisilla on ollut omat ehdokkaansa, valitettavaa vain, ettei vaalipiiristämme vielä tähän mennessä ole ketään kokoomuslaista naista tullut valituksi. - Jo vuoden 1927 eduskuntavaaleissa oli Oulun Kok. Naisilla oma ehdokkaansa, rouva Aini Kivekäs, joka vielä vanhoilla päivillään hupaisasti kertoi vaalisaarnamatkoistaan kunnallisneuvos ja valtiopäivämies Pekka Ahmavaaran (laamanni Arvi Ahmavaaran isä) kanssa. - Seuraavissa valtiollisissa vaaleissa 1929 Oulun Kok. Naisten ehdokkaana oli opettaja Anna Turkanheimo, joka jo aikoinaan oli ollut maamme ensimmäisissä eduskuntavaaleissa porvarillisten naisten ehdokkaana Oulu vaalipiiristä, kuten jo edellä mainitsin.

Kaikessa yhdistystoiminnassa on varojen hankinta tärkeänä tekijänä, ilman aineellisia edellytyksiä on vaikea saada mitään positiivista ~~sikkaan~~ toimintaa syntymään. Oulun K. Naisten talous on koko yhdistyksen toimintaajan ollut sangen vankalla pohjalla, mistä sen on ollut osaksi kiittäminen jäsentensä yritteliäisyyttä ja uutteruutta, osaksi taas harkintakykyä ja säästäväisyyttä saada varansa riittämään niin moniin eri tarkoituksiin, poliittisiin, hyväntekeväisyys- ja kulttuutitarkoituksiin. Oulun Kok. Naisilla on todellakin ollut, kuten sanotaan, taito panna suu säkkiä myöten, kun niin on tarvittu. - Käyttövarat on saatu kokoon paitsi jäsenmaksuista, jotka aina on yritetty pitää suhteellisen alhaisina, ettei se olisi ollut esteenä kenenkään yhdistykseen liittymiselle sekä myös myyjäisillä. Nämä tuottivatkin joka vuosi toiminnan alkuaikoina, jolloin myyjäisiä ei niin tiheään ollut vielä kuin nykyään, sievoisen ~~summan~~ lisän kassaan. Huomattavana tulolähteenä olivat myöskin kokoomuksen naisten kerran viikossa kokoontuvan ompeluseuran kahvimaksut,

sekä lisäksi "Suomen Naisen" joululehden ja arpojen myynti samoinkuin Suomen Naisen vuositilausten hankinta.

Vuodesta 1926 lähtien aina vuoteen 1961 saakka, siis 35 vuoden ajan, Oulun Kokoomuksen Naiset kokoontuivat yhteisiin, n.s. sanottuihin ompeluseuroihin vuoronperään jäsenten kodeissa joka maanantaia, viimeisen 10 vuoden ajana tosin vain joka toinen viikko. Nämä eivät olleet mitään tavallisia ompeluseura-iltoja, ne olivat aikanaan kaupungin kokoomuslaisen väen yhteisiä kokoontumisiltoja, sillä aikoinaan tehdyn pöytäkirjan pykälän mukaan olivat myöskin kokoomuspuolueeseen kuuluvat miehetkin näihin "ompeluseuroihin" tervetulleet. Ilmoitus näistä kokouksista oli joka sunnuntai puolueen oman Kaiku-lehden pikku-uutisissa, niin että kokoomukselainen väki siitä aina näki, kenen luona kulloinkin kokoonnuttiin. - Näissä tilaisuuksissa yhteisesti pohdittiin alustavasti monia puolueelle tärkeitä asioita, suunniteltiin yhteistä toimintaa varsinkin vaalien edellä, sillä olihan joukossa aina Kansallisseuran johtokunnan jäseniä. - Usein saatiin kuulla myös eri aiheisia esitelmiä ja kansanedustajien selostuksia eduskuntatyöskentelystä ja poliittisia tilannekatsauksia, kuten kunnallisneuvos Pekka Ahmavaaran, tuomiorovasti, sittemmin piispa, J. A. Mannermaan, maisteri Väinö Kokon, sittemmin laamanni Arvi Ahmavaaran. Esitelmänpitäjinä näissä tilaisuuksissa mainitaan vielä mm tohtori Paavó Virkkunen, ja professori K. Haataja.

Varsinkin sota-aikana, varsinaisen puolue toiminnan ollessa kokonaan pysähdyksissä, nämä yhteiset illat muodostivat ainoan yhdyssiteen puoleen eri jäsenten kesken. Aikoinaan tehdyn pöytäkirjan päätöksen mukaan "ei näissä tilaisuuksissa saanut tarjota enempää kuin 3 lajia kahvileipää, ettei tarjoilun tuoma rasitus olisi kenellekään esteenä ottaa kotiinsa ompeluseuraa". Tämä pykälä antaa hyvän kuvan sen ajan olosuhteista, ei silloin tullut mieleen, oliko asianomaisella kodissaan riittävät tilat vastaanottaa sellaista vierasjoukkoa tai oliko hänellä apulaista käytettävissään tarjoilussa. Niin kodikkaita ja niin läheisesti kokoomuslaista väkeä toisiinsa yhdistäviä kuin nämä "ompeluseurailat" olivatkin, oli tämä toimintamuoto silloisissakin olosuhteissa, puhumattakaan nykyisistä, tavallaan hyvin rajoitettavaa näin kaupunkiolosuhteissa. Se kykeni kokoamaan piiriinsä vain melko suppean osan kokoomukselaisista naisista; mutta sen vahvana puolena taas oli, että se kykeni ylläpitämään harvinaisen kiinteätä jatkuvaa toimintaa, josta useamman kerran saatiin julkinen tunnustus ja kiitospaininta Oulun Kansallisseuran taholta.

Kuten naisten ~~teiminnassa~~ yhdistystoiminnassa yleensä tuli Oulun Kokoomuksen Naisten ohjelmaan hyväntekeväisyys poliittisen toiminnan rinnalle. Säilyneessä 10-vuotiskertomuksessa on lukuisia mainintoja siitä. Esim. v. 1928 mainitaan Oulun Sotilaskodille lahjoitetun 3 000:-, v. 1930 on jälleen samanlainen maininta, mikä nykyrahassa vastaa melkoista summaa. Samana vuonna oli sitäpaitsi huomattava erä ommeltu ja lahjoitettu liinavaatteita Kyyhkylän Invalidikodille, jossa silloin vielä oli suuri joukko vapaussodan invaliideja. Myöhemminkin on Kyyhkylää muistettu samankaltaisella lahjoituksella. - 1930-luvun alussa, jolloin

pula-aika oli ankarimmillaan, "työskenteli yhdistyksen ompeluseura kaupungin köyhien kansakoululasten vaatettamiseksi lämpimillä vaatekerroilla", kuten selostus kuului. Punaisen Ristin välityksellä toimitettiin sitäpaitsi Kuolajärven hätäkärsiville kansakoululapsille vaateapua. Vuoden 1933 myyjäisten tuloista lahjoitettiin osa tuberkuloottisten kansakoululasten kesäsiirtolalle, - Myöhemmin on Oulun Raajarikkoisten Lastenkotia vuosittain muistettu pienehköllä rahasummalla tai muulla tavoin.

Näiden vuosien hyväntekeväisyystoiminnan ohessa on myös muistettava Oulun Kok. Naisten kulttuuriharrastus. Moni arvoisista läsnäolijoista tuskin tietänee, että SSuomen ensimmäisen naiskirjailijan, Sara Wacklinin muistokivi on saatu aikanaan aikaan Oulun Kok. Naisten aloitteesta ja suurimmaksi osaksi myös Oulun Kok. Naisten varoilla, joihin liitettiin toimintansa lopettaneen "Nuijan Naisten" jälkeenjättämä pääoma. Itse patsas tilattiin Kalajoelta, A.Santaholma & Oy:n kiviveistämöltä. Kiveen upotettu, kirjailijatarta esittävä pronssinen laatta, on kuvanveistäjä Into Saxelinin viimeisiä töitä. Lainaan 10-vuotiskertomuksesta selostuksen patsaan palajastustilaisuudesta:

"Toukokuussa (1928) voitiin Ainolan saarella viettää näihin oloihin nähden harvinaista juhlatilaisuutta, silloin nimittäin paljastettiin ja kaupungille luivutettiin Saar Wacklin-patsas. Tilaisuuteen oli sekä erityisillä kutsukorteilla että sanaomalehti-ilmoituksella kutsuttuina saapunut runsalukuinen yleisö tuota graniittiin ja prossiin valettua "Pohjanmaan Sataisten Muistelmain" kirjoittajan muistomerkin paljastustilaisuutta lauluin, puhein ja kukkasin kunnioittamaan"- Harvat oululaiset tietänevät myöskään, että Oulun Kok. Naiset aikanaan ratkaisevasti puuttuivat asiaan Oulun silloisen tyttökoulun yksityisten jatkoluokkien saamiseksi valtioon haltuun, koska kaupungin asenne tässä koulukysymyksessä uhkasi viivästyttää ratkaisua epämääräiseen aikaan.

Syksyllä 1939 talvisodan syttyessä joutui puolue-elämässä varsinainen poliittinen toiminta ratkaisevasti taka-alalle. Silloin ei kysytty mihin puolueeseen kukin kuului, vaan mitä yksityinen ja yhdistys saattoivat isänmaan ja kansan hyväksi tehdä. Oulun Kok. Naistenkin toiminta keskittyi nyt kokonaan työskenteleksi rintamasotilaiden hyväksi, mikä toiminta sitten jatkui eri muodoissa, johon sisältyi kummilapsi- ja rintamiesperheavustuksia, aina jatkosodan lopulle saakka. Satamääriin nousevat ne vaate- ja ruokatavarapaketit, jotka yhdistyksemme naiset sotavuosina lähettivät "sinne jonnekin". Parhaan kiitoksen ansait-sivat silloin erikoisesti Pohjanmaan Kauppiaat ja Oulun Villatehdas. Turhaan ei vaikeimpinakaan aikoina tarvinnut kääntyä kangaspakka- tai villalanka-anomuksin kauppaneuvos Toivosen tai Hyrryn puoleen, vaikka viimeksimainittu ei lukeutunutkaan Kokoomuspuolueeseen. Talvisodan aikana käytiin myös kerran Päivärinteen parantolassa, joka silloin oli sotilassairaala, kahvittamassa potilaita. Oli sunnuntaipäivä ja yhteisesti kuunnellun radiojumalanpalveluksen jälkeen kahvitilaisuudessa lehtori Lahja Järvinen puhui haavottuneille.

Sodan aikana syntyi kaupungissamme yhteistoimintaa eri naisjärjestöjen ja eri puolueisiin lukeutuvien naisten kesken. Niinpä Oulun Kok. Naisetkin olivat mukana työvalmiusnaisten työssä sodan loppuun saakka. Nämä ylläpitivät nykyisen Snellmanin tavaratalon paikalla olleessa puutalossa Sotilasmajalaa, jossa lomalla tai komennuksella olevat sotilaat pienestä maksusta saivat yö-sijan ja yksinkertaista ruokaa.

Yhteys muiden puolueiden naisjärjestöihin jatkui jonkin aikaa vielä sodan loputtuakin, ehkä jonkinlaisen asevelihengen perintönä. Varsin helppoa se ei ollut, varsinkaan porvarillisen maailmankatsomuksen omaavalle, sillä nyt tuli mukaan myös laillistetun kommunistipuolueen naisjärjestö ja yhteisissä kokouksissa tulivat puolue-erot yhä jyrkemmin esiin, ei ollut enää kuten sota-aikana mitään yhteistä asiaa, minkä puolesta toimia. Hyvässä yhteisymmärryksessä saatiin kuitenkin vielä v. 1947 eri puolueiden naisten kanssa järjestetyksi naisten äänioikeuden 40-vuotisjuhla sekä radio-ohjelma Oulun lähetykseen, jossa haastateltiin (Rachel Turunen haastattelijana) vanhoja, eri puolueisiin kuuluvia naisia, jotka olivat olleet mukana äänestämässä ensimmäisissä eduskuntavaaleissa 1907.- Päivällä pidetyn yhteisen juhla kokouksen jälkeen seurasi illalla varsinainen juhla Raatin viimeistä sijaa myöten täpötäydessä juhlasalissa. Ohjelmaan kuului musiikkiohjelman lisäksi paitsi esitelmää (Rachel Turunen) naisten äänioikeustaistelusta myös kunkin puolueen edustajan puhe. Oulun Kokoomuksen Naisten puhujana oli rouva Aini Kivekäs. -

Tämän tilaisuuden jälkeen kosketus muiden puolueiden naisjärjestöihin lakkasi. Kerran tämän jälkeen, ennen kunnallisvaaleja, oli Oulun Marttojen huoneistoon järjestetty tilaisuus, jossa eri puolueiden naisehdokkaat esiintyivät yhdessä.

Kokoomuksen Naisten Liiton kehoitettua yrittämään solmia yhteyksiä Ruotsin puolella toimiviin oikeistonaisiin, käännyttiin kirjeitse Norrbottenin Högerns Kvinnorådin puoleen, josta saimmekin sitten vieraaksemme Norrbottenin piirin puheenjohtajan, rouva Anna Vennmanin. Yllätyksemme oli melkoinen, kun hän täällä järjestetyssä tilaisuudessa esitti järjestönsä terveiset suomenkielillä sekä sitten selosti Ruotsin oikeiston naisten toimintaa. Myöhemmin Oulun Kok. Naiset vuorostaan saivat kutsun saapua Luulajaan kaksipäiväisille sekä Norrbottenin Högerns Kvinnorådin vuosikokoukseen että Norrbottenin läänin Högerförbundin puoluekokoukseen (24.25. april 1954), jossa puhujina esiintyivät Ruotsin oikeiston valtiopäivämiehiä. Mukana olivat Anna Dammert, Hanna Vesterlun ja Rachel Turunen.- Täällä kohtasi jälleen mieluinen yllätys: Norrbottenin Kvinnorådin sihteeri oli suomalaissyntyinen rouva Ulla Lindquist (o.s. Ramsay). Hyvästeltäessä kokouksen loputtua vakuutettiin kunnaltakin puolelta, että oikeiston naisten yhteydenpito rajan yli tulisi jatkumaan, mutta valitettavasti se vähitellen katkesi. Jos vastavuoroisuuden periaatetta noudatettaisiin, olisi Oulun Kok. Naisten asia tehdä uusi aloite.

Puoluetoiminnan kannalta katsoen oli Oulun Kokoomukselle raskain tappio sen koko toiminta-aikana puolueen oman äänenkannattajan menettäminen, vanhimman suomenkielisen yhtäjaksoisesti ilmestyneen sanomalehti Kaiun lakatessa ilmestymästä 15/10 1949. Jo pitemmän ajan oli Oulun kokoomuslaisen väen keskuudessa oltu tietoisia lehden yhä heikkenevästä taloudellisesta tilasta. Lehteä oli jo eri tahoilta koetettu sekä rahallisesti että muulla tavoin tukea, mutta tilaajamäärää ei voitu saada nousemaan kovassa kilpailussa kaupunkimme toisten porvarillisten lehtien kanssa. Ei tarvittu kuin ratkaiseva sysäys sen kaatumiseksi ja sen toivat mukanaan vuoden 1948 valtiolliset vaalit ylenmääräisen vaalimainostuksen aiheuttamien velkaantumisineen. Mitään ei ollut enää tehtävissä. Ei Kokoomuspuolueen johtokaan katsonut enää kykenevänsä lehteä pelastamaan. Kaiken tämän masennuksen lisäksi tuli vielä vastoinkäymistä vaaleissa. (Huolimatta meidän rahavaroihimme nähden suunnattomista vaalimennoista Oulun vaalipiirin toinen edustaja jäi valitsematta, vain laamanni Ahmavaara tuli eduskuntaan.) - Kaikki tämä ei koskenut sen vähemmän O.Kok. Naisia, jotka myöskin olivat lehden osakkeiden omistajia ja joiden tähän asti oli onnistunut pitää hankkimansa osakemäärä, nimellisarvoltaan 8 000:- silloista markkaa. Osakkeet olivat nyt myytävä. Samoin kävi Kansallisseuran ja niin puolueella ei ollut enää mitään sananvaltaa Kirjola-yhtiön johtokunnassa, joka kustansi Kaiu-lehteä. - Kauan etsittiin syitä tähän oman puolueen lehden kohtaloon, toinen toista syyteltiin, kun ei tahdottu jaksaa sopeutua kärsittyyn tappioon, oman lehden menetykseen ajankohtana, jolloin Kaleva vielä oli puolueväriiltään puhtaasti edistysmielinen. Kun nyt jälkepäin tarkastelee silloisia tapahtumia, käsittää jo paljon paremmin, ettei kaupungissamme ollut 3:n porvarillisen lehden mahdollista pysyä pystyssä. Saman kohtalon omaksi on myöhemmin muitakin pieniä puoluelehtiä joutunut, n.s. sanaomalehti-kuolema ei näytä muissakaan maissa olevan mitään harvinaista. - Vielä Kaiun lopettamisen jälkeen yritettiin useampaan otteeseen puolueen tuella saada pystyyn oma lehti pohjois-Suomea varten, mutta kaikki yritykset ovat rauenneet. - Kuluneiden 15 vuoden aikana ovat positiiviset Ouluun parantuneet, niin että Uusi Suomikin nyt putoaa postiluukusta täällä samana aamuna kuin Helsingissä (ennen pääkaupungin lehdet saatiin vasta seuraavana päivänä päiväkanossa). Sanomalehti Kalevakin on edistyspuolueen lakkaamisen jälkeen julistautunut puolueettomaksi ja menettänyt "osan" puolueväriään. - Mutta vielä nytkin vanhempi kokoomusväki kaipauksella muistelee Kaikuaan, ikiomaa lehteään. Ei niin pientä Kokoomuksen tilaisuutta silloin ollut, ettei sitä Kaiussa olisi mainittu ja selostettu sekä pidettyjä puheita painettu. Miten toisella tavalla sen palstoilla saatiin puoluetoiminta ulospäin näyttämään ja mikä puoluepropaganda-arvo lehdellä siten oli, sen käsittää jokainen. - Mutta siihen aikaan ei Kokoomuksella ~~ei~~ ollutkaan Oulussa omaa kansliaa ja huoneistoa, eikä jatkuvasti toimivaa päätoimista henkilökuntaa, kaikki oli silloin vapaaehtoisen toiminnan varassa ja puolueen "päämaja" Kaiun pienessä peräkammarissa.

Toinen asia, joka vuosikaudet painoi Oulun Kok. Naisia, oli naisten maakunnallisen piiriliiton perustaminen Oulun vaalipiiriin. Heti sodan loputtua 1945 Kok. Naisten Liiton silloisen pääsihteerin, neiti Lydia Saksan aloitteesta kutsuttiinkin tänne Ouluun Kajaanista, Raahesta ja muistakin suuremmista keskuspaikoista naisia keskustelemaan ja päättämään asiasta. Paperille piiriliitto saatiinkin syntymään, sen puheenjohtaja ja johtokunta valittua, mutta mitään jatkuvaa toimintaa ei saatu aikaan, ehkä osaksi silloisten hitaiden ja vaillinaisten kulkuneuvojen takia ja maaperääkään asialle ei vielä oltu maakunnassa muokattu. - Tästä huolimatta tai ehkä paremminkin jonkinlaisen yhteyden yhteyden ylläpitämiseksi vaalipiirimme muiden Kok. Naisten yhdistysten ja Kerhojen kanssa yritettiin pitää kosketusta vierailujen ja vastavierailujen muodossa mm Raahen, Muhokselle, Haapajärvelle; Oulaisiin, Ruukkiin ja aluksi Kajaaniin. - Myöhemmin, 50-luvun loppupuolella, maisteri Maija-Liisa Bergin Oulussa vieraillessa (M.-L.B. oli KNL:n pääsiht.) yritettiin saada maakuntaliittoa uudelleen henkiinherätettyä, mutta tulokset tästäkin yrityksestä jäivät tuloksettomiksi ja seurauksena oli, että Oulun Kok. Naiset, joilla koko pitkäaikaisen toimintansa ajan oli ollut edustajanzx sa Kok.Naist. Liitossa, menettivät joiksikin vuosiksi edustajansa Helsingissä. - Nyttemmin on Oulun vaalipiiriin uuden tarmokkaan yrityksen ansiosta saatu perustetuksi Kok.Naisten Maakuntaliitto (p.o. piiriliitto) ja jälleen saatu oma paikka Kok.Naist.Liitossa.

Jo pitemmän ajan oli toiminta Oulun Kok. naisten piirissä alkanut tuntua vain vanhojen jälkien seuraamiselta ja paikallaanpysymiseltä. Yksistään jo perheissä kokoontuminen rajoitti suuresti nuorempien voimien ja laajempien piirien mukaantuloa. Vastainen toiminta oli saatava paremmin vastaamaan uusia, muuttuneita olosuhteita. - Niin päättikin sitten johtokunta 1961 melkein kokonaisuudessaan jättää paikkansa nuorempien voimien käytettäväksi. Ilolla ja tyydytyksellä olemmekin sitten saaneet todeta, ettemme ole toiveissamme pettyneet. - Kiitollisin mielin meidän on myös tänä juhlapäivänä riveistämme poistuneita, uskollisia yhdistyksemme jäseniä, joiden tilalle nyt on nuorempi sukupolvi astunut samassa isänmaallisessa hengessä työtämme jatkamaan.

Rachel Turunen, 21.02.1965

Oulun Kansallisseuran lipun ovat ommelleet käsityönopettajat, rouvat Suoma Tervaskanto ja Elli Vanhala.